

ZÁKON O ÚPADKU A ZPŮSOBECH JEHO ŘEŠENÍ (insolvenční zákon)

zákon č. 182/2006 Sb., ze dne 30. března 2006

ve znění:

zák. č. 108/2007 Sb., zák. č. 312/2006 Sb., zák. č. 296/2007 Sb., zák. č. 362/2007 Sb.,
zák. č. 458/2008 Sb., zák. č. 163/2009 Sb., zák. č. 301/2008 Sb., zák. č. 7/2009 Sb.,
zák. č. 217/2009 Sb., zák. č. 285/2009 Sb., zák. č. 227/2009 Sb., zák. č. 260/2010 Sb.,
zák. č. 409/2010 Sb., zák. č. 69/2011 Sb., zák. č. 241/2010 Sb., zák. č. 73/2011 Sb.,
zák. č. 139/2011 Sb., zák. č. 188/2011 Sb., zák. č. 466/2011 Sb., zák. č. 217/2009 Sb.,
zák. č. 167/2012 Sb., zák. č. 334/2012 Sb., zák. č. 396/2012 Sb., zák. č. 399/2012 Sb.,
zák. č. 45/2013 Sb., zák. č. 185/2013 Sb., zák. č. 294/2013 Sb., zák. č. 375/2015 Sb.,
zák. č. 298/2016 Sb., zák. č. 377/2015 Sb., zák. č. 64/2017 Sb., zák. č. 183/2017 Sb.,
zák. č. 291/2017 Sb., zák. č. 182/2018 Sb., zák. č. 307/2018 Sb., zák. č. 80/2019 Sb.,
zák. č. 31/2019 Sb. a zák. č. 230/2019 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ OBECNÁ ČÁST

HLAVA I ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1 Předmět úpravy

Tento zákon upravuje

- a) řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů,
- b) oddlužení dlužníka.

K písm. a)

Právní úprava insolvenčního zákona se zaměřuje na řešení majetkových poměrů dlužníka v celé jejich šíři. Řešením úpadku a hrozícího úpadku dlužníka za podmínek stanovených

tímto zákonem je dotčena **celá majetková oblast dlužníka** a částečně i majetek ve vlastnictví třetích osob. Po rozhodnutí o úpadku nebo hrozícím úpadku dlužníka (§ 3) je dalším cílem insolvenčního řízení rozhodnutí o způsobu jeho řešení (§ 4), aby došlo k optimálnímu řešení majetkových vztahů dlužníka a jeho věřitelům.

Cílem insolvenčního řízení je co nejvyšší **poměrné uspokojení věřitelů [§ 5 písm. a)]**. Pokud právní úprava užívá pojem „poměrné uspokojení“, je třeba ho vykládat jako rovné, nikoli jako částečné uspokojení. Takový princip vyjadřuje jako zásadu insolvenčního řízení § 5 písm. b). Možnost úplného uspokojení pohledávky insolvenčního věřitele platí bez ohledu na způsob řešení úpadku dlužníka pro zajištěné věřitele [§ 2 písm. g)], při sanačních způsobech řešení úpadku dlužníka (reorganizace a oddlužení) na věřitele zajištěné i nezajištěné. Princip „zásadně poměrného uspokojení“ může být narušen ve prospěch věřitelů (§ 337 odst. 3) nebo v jejich neprospěch [§ 392 odst. 1 písm. c)]. Vždy se to však může dít pouze se souhlasem dotčeného věřitele nebo věřitelů a insolvenčního soudu. Věřitelé, kteří mají v insolvenčním řízení stejné postavení, musejí být uspokojeni v rámci zvoleného způsobu řešení úpadku stejnou měrou, tedy procentuálně stejně. Toto pravidlo, uvozené v textu slovem „zásadně“, je beze zbytku respektováno při řešení úpadku dlužníka konkursem.

Přes **důraz na prioritní práva věřitelů** je nutné respektovat také práva dlužníka. Při poctivém jednání dlužníka před insolvenčním řízením a v jeho průběhu musí být postupováno tak, aby další dlužníkovu zatížení závazky bylo pokud možno co nejmenší.

Současná právní úprava úpadkového práva řeší majetkové poměry dlužníků, kteří nejsou z její účinnosti vyjmuti (§ 6).

Právní úprava počítá s řešením:

- a) úpadku již existujícího (§ 3 odst. 1, 2 a 3) nebo
- b) úpadku hrozícího (§ 3 odst. 5).

Tím se současná právní úprava úpadkového práva liší od předchozí právní úpravy, představovanou zákonem o konkursu a vyrovnání a na úrovni podzákonných právních norem vyhláškou č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Řešení teprve hrozícího úpadku může iniciovat pouze dlužník (§ 97 odst. 7 část věty za středníkem).

Řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka se dotkne:

- a) **celého majetku ve vlastnictví dlužníka**; výjimku tvoří majetek nepostižitelný úpadkovým řízením obecně (§ 207 a § 208) a majetek vyloučený při řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka oddlužením (§ 406 odst. 2 a § 408 odst. 1) a na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že v mnoha případech je to právě dlužník, kdo má v průběhu insolvenčního řízení dispoziční oprávnění k majetku zařazenému do soupisu majetkové podstaty [§ 2 písm. f) a § 229 odst. 3],
- b) majetku ve vlastnictví osob odlišných od dlužníka; v takovém případě má jít o výjimku, která může nastat pouze za podmínek předpokládaných právní úpravou především v § 111 a § 231 a násl.

Současná i předchozí právní úprava úpadkového řízení se shodují v **podpůrném využívání obecné procesní normy civilního práva**, občanského soudního řádu (§ 7 insolvenčního zákona). Současná právní úprava zašla dál, pokud jde o incidenční spory. V jejich případě má ambice užívat ustanovení občanského soudního řádu pouze přiměřeně. Má-li být incidenční spor [§ 2 písm. d) a § 159 odst. 1] nedílnou součástí insolvenčního řízení, je taková právní úprava pochopitelná. Spojení incidenčního sporu se samotným insolvenčním řízením se odráží především ve skutečnosti, že insolvenční i incidenční řízení probíhá až na výjimky umožněné § 160 u stejného soudního oddělení insolvenčního soudu prvého stupně, jinak jde o dvě prakticky nezávislá soudní řízení.

Na základě revizní novely, tj. zákona č. 294/2013 Sb. (účinnost od 1. 1. 2014), lze na insolvenční řízení aplikovat také ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních. Praktická aplikace tohoto procesního předpisu je minimálně diskutabilní. Zákon vylučuje aplikaci ustanovení procesních předpisů, pokud jde o výkon rozhodnutí a exekuci, jestliže na ně insolvenční zákon přímo neodkazuje. Předřazení insolvenčního řízení před individuální exekuci nebo výkon rozhodnutí je výrazným motivem celé revizní novely insolvenčního zákona.

Právní úprava **počítá se čtyřmi způsoby řešení úpadku** nebo hrozícího úpadku dlužníka (§ 4 odst. 1):

- a) konkurs (§ 244 až 315) – likvidační forma, která může být využita pro všechny typy dlužníků; primárně může být použita pouze pro řešení existujícího úpadku,
- b) reorganizace (§ 316 až 364) – sanační způsob řešení úpadku, kterým lze řešit i hrozící úpadek (§ 318 odst. 1 věta první), určený pro podnikatelské subjekty, především pro podnikatelské subjekty většího rozsahu (§ 316 odst. 4),
- c) řešení úpadku finančních institucí (§ 367 až 388) – tento okruh subjektů [§ 2 písm. k)] má pro řešení svého úpadku individuální pravidla:
 - finanční instituci byla odejmuta licence opravňující ji k její činnosti,
 - úpadek je řešen pouze konkursem,
 - pohledávky věřitelů nepřihlašují věřitelé, ale zjišťuje je insolvenční správce,
 - pro hypoteční zástavní listy se zřizuje samostatná majetková podstata,
- d) oddlužení (§ 389 až 418) – sanační způsob řešení úpadku, který byl původně určen pro nepodnikatelské subjekty, především pro fyzické osoby; oddlužením lze řešit také hrozící úpadek. Novela č. 294/2013 Sb. (účinnost od 1. 1. 2014) zpřístupnila oddlužení také podnikatelům z řad fyzických osob. Zatímco návrh na povolení reorganizace může podat také věřitel dlužníka, návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník. Způsoby řešení reorganizace jsou prakticky neomezené a lze je také kombinovat (§ 341). Oddlužení je možné řešit zpeněžením majetkové podstaty nebo splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty (§ 398 odst. 1); způsoby řešení oddlužení byly nově vymezeny novelou provedenou zák. č. 31/2019 Sb. (účinnost od 1. 6. 2019).

Mezi způsoby řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka bývá zahrnováno také moratorium (§ 115 až 127). Institut moratoria má napomoci dlužníkovi vyřešit jeho úpadek nebo hrozící úpadek vlastními silami bez toho, aby byl dlužník vystaven rozhodnutí insolvenčního soudu konstatujícímu jeho úpadek nebo hrozící úpadek. Ustanovení § 4 odst. 1 moratorium mezi způsoby řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka neuvádí. Není proto namístě moratorium považovat za způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku. Přesnější je ho vymezit jako způsob prevence úpadku nebo hrozícího úpadku. O úpadku nebo hrozícím úpadku dlužníka lze hovořit teprve poté, co insolvenční soud jejich existenci deklaruje ve svém meritorním rozhodnutí. Pro tento závěr svědčí také fakt, že moratoria může dlužník dosáhnout také dříve, než je zahájeno samotné insolvenční řízení (§ 125 a § 126).

Právní úprava apeluje také na **maximální možnou míru uspokojení dlužnickových věřitelů**. Tento princip se odráží také v zásadách insolvenčního řízení [§ 5 písm. a)]. Maximální možné uspokojení je faktorem, který insolvenční soud hodnotí při potvrzení řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka jedním ze sanačních způsobů, tj. reorganizací [§ 348 odst. 1 písm. d)] nebo oddlužením (§ 414).

Pojem „dlužníkovi věřitelé“ je třeba vykládat v intencích další části právní úpravy, a to její obecné části i právní úpravy jednotlivých způsobů řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka. Za „věřitele dlužníka“ lze považovat pouze věřitele:

- a) pohledávek za majetkovou podstatou (§ 168) nebo pohledávek na roveň jim postavených (§ 169),

- b) pohledávek řádně a včas přihlášených a zjištěných postupem předpokládaným právní úpravou (§ 201 s výjimkou danou § 183 odst. 3),
- c) pohledávek, které jsou považovány za řádně a včas přihlášené (§ 203 odst. 2, § 237 odst. 4, § 275 a § 373).

K písm. b)

Text právní úpravy nesystematicky vyčlenil pojem „oddlužení“ do samostatného odkazu. Insolvenční soudy vyšších stupňů ve svých rozhodnutích konstatovaly, že z dalších ustanovení insolvenčního zákona je zřejmé, že pouze v důsledku legislativní chyby došlo zdánlivě k vymezení oddlužení jakožto zvláštního předmětu úpravy zákona, přestože například už v § 4 je oddlužení definováno jako jeden ze způsobů řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka. Správnost tohoto výkladu potvrzuje znění § 389 odst. 1 a § 390 odst. 1 ve vztahu k § 136 odst. 1, podle nichž může dlužník navrhnout insolvenčnímu soudu, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením, přičemž návrh na povolení oddlužení musí podat spolu s insolvenčním návrhem, a insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku pouze tehdy, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.

Při řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka není respektována priorita maximálního uspokojení věřitelů. Důraz je kladen zejména na **opětovné zapojení fyzické osoby do ekonomicko-právního života**. Institut oddlužení je založen na úvaze, že dlouhodobé, resp. fakticky trvalé vyřazení fyzické osoby z běžných ekonomicko-sociálních vazeb v důsledku jejich dluhů (ztráta zájmu pracovat v důsledku permanentního zatížení exekucí) není žádoucí ani pro stát, ani pro věřitele dlužníka.

Judikatura:

■ Účelem insolvenčního řízení (§ 1 insolvenčního zákona) je řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze zákonem stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových poměrů k osobám dotčeným dlužnickovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnickových věřitelů. Účelem insolvenčního řízení však není, aby v něm bylo prováděno dokazování za účelem zjištění existence pohledávek proti dlužníkovi. Tyto závěry týkající se spornosti pohledávek navrhuje věřitelů přijal i Nejvyšší soud ČR v bodě VIII. Stanoviska publikovaného ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod číslem 52/1998 a v rozhodnutí publikovaném v této sbírce pod č. R 64/2006. Přestože se tato rozhodnutí týkají řešení sporných pohledávek v konkursním řízení, jejich závěry v tomto směru jsou plně aplikovatelné i pro řízení insolvenční. **(VS Olomouc 1 VSOL 177/2008-A-27 ve věci KSOS 8 INS 3501/2008)**

■ Jak vyplývá z § 1 insolvenčního zákona, insolvenční zákon sleduje řešením úpadku a hrozícího úpadku dlužníka uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickovým úpadkem s cílem dosáhnout co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení dlužnickových věřitelů. Z této výchozí koncepce zákona se podává, že insolvenční řízení může mít smysl jedině za předpokladu, že v majetkové podstatě existuje majetek, z něhož by mohly být – v závislosti na způsobu řešení úpadku dlužníka – alespoň částečně uspokojeny pohledávky věřitelů. Není-li tu takového majetku, nemá insolvenční řízení smyslu. Jedinou výjimkou – byť nesystémovou – z této koncepce je již citovaný § 144 insolvenčního zákona, který připouští, aby právní prostředím insolvenčního zákona bylo „využito“ k zamítnutí návrhu pro nedostatek majetku, třebaže v takovém řízení k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickovým úpadkem dojít zjevně nemůže. **(VS Praha 1 VSPH 387/2009-A-16 ve věci KSPL 54 INS 2034/2009)**

■ Účelem insolvenčního zákona a insolvenčního řízení však – a opakovaně to budiž zdůrazněno – není vytváření podmínek pro zánik nefunkčních obchodních subjektů. Jinými slovy, insolvenční řízení není povoláno k tomu, aby suplovalo řízení o návrhu na výmaz dlužníka z obchodního rejstříku či řízení o žádosti na vydání písemného souhlasu správce daně s takovým výmazem. Pokud likvidátorka není schopna zálohu zaplatit, insolvenční soud řízení zastaví a likvidátorka mimo rámec insolvenčního řízení dokončí likvidaci. **(VS Praha 2 VSPH 459/2010-A-17 ve věci KSPL 54 INS 2086/2010)**

■ Smyslem a účelem insolvenčního řízení je dle § 1 IZ uspořádat majetkové poměry dlužníka a jeho věřitelů. Za situace, kdy neexistuje žádný majetek na straně dlužníka, insolvenční řízení postrádá podklad, protože neexistuje hmotný substrát, na základě kterého by k uspořádání vztahů s věřiteli došlo. (VS Praha 1 VSPH 742/2010-A-10 ve věci MSPH 77 INS 8044/2010)

Související ustanovení:

§ 2 – vymezení některých základních pojmů, § 3 – úpadek, § 4 – způsob řešení úpadku, § 5 – zásady insolvenčního řízení, § 6 – výjimky z působnosti zákona, § 97 – zahájení insolvenčního řízení, § 111 – omezení dlužníka při nakládání s majetkem, § 125 – moratorium před zahájením insolvenčního řízení, § 126 – postup při moratoriu před zahájením insolvenčního řízení, § 136 – náležitosti rozhodnutí o úpadku, § 159 – druhy incidenčních sporů, § 160 – rozhodování v incidenčních sporech, § 168 – pohledávky za majetkovou podstatou, § 169 – pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, § 203 – úhrada zapodstatových a jim na roveň postavených pohledávek, § 229 – dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, § 231 – neplatnost právních úkonů, § 237 – povinnost vydat dlužníkovi plnění z neúčinných právních úkonů, § 244 – konkurs jako řešení úpadku, § 275 – přihlášení pohledávky manžela dlužníka, § 316 – definice a přípustnost reorganizace, § 318 – dlužníkův návrh na reorganizaci, § 337 – skupiny věřitelů v reorganizaci, § 341 – opatření k reorganizaci, § 348 – schválení reorganizačního plánu soudem, § 367 – rozsah úpravy, § 373 – zjištění pohledávek a závazků z účetnictví dlužníka, § 389 – legitimace k návrhu na povolení oddlužení, § 390 – lhůta pro podání návrhu na povolení oddlužení, § 392 – přílohy k návrhu na povolení oddlužení, § 406 – rozhodnutí o schválení oddlužení, § 408 – dispoziční oprávnění k majetku při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Související předpisy:

§ 66a z. k. v.

§ 2

Vymezení některých základních pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) insolvenčním řízením soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení,
- b) insolvenčním soudem soud, před nímž probíhá insolvenční řízení, jakož i soud, který rozhoduje o opravném prostředku v insolvenčním řízení,
- c) insolvenčním návrhem u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení,
- d) incidenčním sporem spory vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví tento zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení
- e) majetkovou podstatou majetek určený k uspokojení dlužnickových věřitelů,
- f) osobou s dispozičními oprávněními osoba, které v průběhu insolvenčního řízení přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou ohledně všech oprávnění, ze kterých se skládá,
- g) zajištěným věřitelem věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy; zajištěným věřitelem je i agent pro zajištění podle zákona o dluhopisech,
- h) přihláškou pohledávky procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení,
- i) insolvenčním rejstříkem informační systém, který obsahuje údaje podle tohoto zákona,

- j) společným zájmem věřitelů zájem nadřazený jejich jednotlivým zájmům, je-li jeho cílem, aby zvolený způsob řešení úpadku byl pro ně spravedlivý a výnosnější než ostatní způsoby řešení úpadku; tím není dotčeno zákonem zaručené zvláštní postavení některých věřitelů,
- k) finanční institucí banka, spořitelna a úvěrní družstvo, obchodník s cennými papíry, který je investičním podnikem podle čl. 4 odstavce 1 bodu 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o omezitelných požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (dále jen „obchodník s cennými papíry“), pojišťovna a zajišťovna, a za dále stanovených podmínek tohoto zákona i některé další osoby.

K § 2

Ustanovení vymezuje základní pojmy používané v dalším textu právní úpravy. Bez znalosti obsahu jednotlivých pojmů nelze dostatečně přesně vyložit správný smysl právní úpravy úpadkového řízení.

K písm. a)

Insolvenční řízení je zvláštním druhem civilního soudního řízení. Základní procesní norma, občanský soudní řád, je v insolvenčním řízení užívána podpůrně jako *lex generalis* (§ 7). V případě, že insolvenční zákon neřeší některou z otázek vlastními ustanoveními, nastupuje právní úprava v občanském soudním řádu. Nedílnou součástí insolvenčního řízení jsou rovněž incidenční spory ve smyslu § 159 odst. 1.

K písm. b)

Insolvenčním soudem je ve smyslu § 7a a § 7b vždy místně příslušný krajský soud, případně Městský soud v Praze. Pokud je v textu insolvenčního zákona uveden výraz „soud“ bez přídavného jména „insolvenční“, je pro konkrétní případ obecným soudem věcně a místně příslušný soud dle § 9, § 9a a § 84 a násl. o. s. ř. Jako příklad rozdílu mezi pojmy „insolvenční soud“ a „soud“ lze uvést § 307 odst. 3 a 4.

Novelou provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. (účinnost od 1. 1. 2014) byla definice insolvenčního soudu rozšířena na soudy rozhodující o řádných i mimořádných opravných prostředcích. Šlo o upřesnění výkladu, který byl akceptován i v předchozím pojetí insolvenčního práva. Pro řízení o odvolání jako řádném opravném prostředku je insolvenčním soudem Vrchní soud v Praze a Vrchní soud v Olomouci. Mimořádnými opravnými prostředky v insolvenčním řízení jsou dovolání (§ 236 a násl. o. s. ř.) a žaloba pro zmatečnost (§ 228 a násl. o. s. ř.). Do **kategorie insolvenčních soudů** je tak zařazen Nejvyšší soud ČR, který je příslušný o těchto mimořádných opravných prostředcích rozhodovat. Vrchní soudy a Nejvyšší soud ČR jsou považovány za soudy insolvenční, pokud rozhodují o řádných nebo mimořádných opravných prostředcích uplatněných v průběhu insolvenčního řízení. Žalobě pro zmatečnost je věnován § 96 odst. 2, který řeší otázku běhu lhůt pro podání žaloby pro zmatečnost a účinnost rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost (blíže viz výklad k § 96). Obnova řízení je i nadále jako mimořádný opravný prostředek v insolvenčním řízení vyloučena (§ 96 odst. 1).

K písm. c)

Důsledkem insolvenčního návrhu je postup dle § 97 a § 101, tj. vydání vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení. Okamžikem, tj. hodinou a minutou, zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku nastávají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, které jsou popsány především v § 109 až 111.

K písm. d)

Incidenční spor zahrnuje široké spektrum soudních sporů vyvolaných insolvenčním řízením; jejich výčet je uveden v § 159 odst. 1. V prvním stupni projednává incidenční spory insolvenční soud, tj. soudní oddělení, u kterého probíhá samotné insolvenční řízení; výjimky z tohoto postupu jsou možné za podmínek daných v § 160. Vedle incidenčních sporů rozhodují krajské soudy také další soudní spory přímo související s insolvenčním řízením, které však nejsou definovány jako incidenční spory. Jde o soudní spory vymezené v § 7a písm. c), d) a e).

K písm. e)

Majetková podstata zahrnuje téměř veškerá aktiva dlužníka, peněžní prostředky získané jejich zpeněžením jsou určeny k uspokojení věřitelů. **Definice majetkové podstaty** je obsažena v § 205 a násl. a týká se všech způsobů řešení úpadku. Nejrozsáhlejší výjimka z definice majetkové podstaty je dána pro řešení úpadku dlužníka oddlužením (§ 398).

K písm. f)

S termínem majetková podstata úzce souvisí pojem **osoba s dispozičním oprávněním**. Osobou s dispozičním oprávněním je ten, kdo má v průběhu insolvenčního řízení právo nakládat s majetkovou podstatou (§ 228). Vymezení osob s dispozičním oprávněním je uvedeno v § 229 odst. 3. Určení osoby s dispozičním oprávněním je vázáno na způsob řešení úpadku dlužníka (§ 4 odst. 1). Ve většině případů je osobou s dispozičním oprávněním samotný dlužník.

K písm. g)

Věřitelé, jejichž pohledávka za dlužníkem je zajištěna některým z institutů uvedených v tomto ustanovení, nebo věřitelé přihlašující pohledávku dle § 166 věty druhé mají v insolvenčním řízení specifické postavení. Toto specifikum se projevuje ve správě majetku sloužícího k zajištění (§ 230 odst. 2), ve způsobu uspokojování zajištěných pohledávek (§ 298), v jejich postavení při reorganizaci [§ 337 odst. 2 písm. a)] nebo při oddlužení (§ 409 odst. 4).

Okruh zajišťovacích prostředků akceptovaných v insolvenčním řízení byl novelou č. 294/2013 Sb. (účinnost od 1. 1. 2014) definitivně uzavřen pro jakýkoli rozšiřující výklad. **Okruh způsobů zajištění** nebyl uvedenou novelou měněn. Na základě dohody o srážkách ze mzdy nemůže věřiteli dlužníka vzniknout pohledávka, která by v insolvenčním řízení byla zjištěna jako zajištěná.

Zákonem č. 307/2018 Sb. (účinnost od 4. 1. 2019) byl do kategorie zajištěných věřitelů výslovně doplněn **agent pro zajištění**, ačkoliv jeho zařazení do této kategorie lze dovodit z § 20 zák. o dluhopisech. Provedená novela umožní lépe chránit zájmy vlastníků dluhopisům zajištěných zástavním právem v insolvenčním řízení.

K písm. h)

Příhláška pohledávky je procesním úkonem, kterým věřitel uplatňuje v insolvenčním řízení svá práva, tedy pohledávku. Při podání přihlášky věřitelé postupují podle § 173. Pohledávky vymezené v § 168 a § 169 se v insolvenčním řízení uplatňují odlišně (§ 203). Účastensství v insolvenčním řízení může vzniknout také jiným způsobem, bez uplatnění pohledávky přihláškou, v propadné lhůtě určené v rozhodnutí o úpadku (§ 136 odst. 3). Pohledávku lze uplatnit mimo určenou lhůtu (§ 183 odst. 3), je považována za přihlášenou bez úkonu dlužníka (§ 203 odst. 2, § 237 odst. 4, § 275). V případech finančních institucí je uplatnění pohledávek věřitelů dlužníka koncipováno zcela odlišně (§ 373).

K písm. i)

Insolvenční rejstřík je nejvýznamnější praktický výsledek elektronizace české justice. Systém insolvenčního rejstříku plní v insolvenčním řízení tři základní funkce:

- a) vedení elektronického soudního spisu – soudní spis v elektronické podobě přístupný prostřednictvím webové aplikace je prakticky totožný se spisem v tištěné podobě, který však navíc obsahuje především přílohy k přihláškám pohledávek,
- b) vedení seznamu insolvenčních správců – systému insolvenčního rejstříku je právní úpravou svěřeno vedení oficiální verze seznamu insolvenčních správců (§ 16 a násl. z. i. s.); seznam spravuje **Ministerstvo spravedlnosti ČR** (§ 419 odst. 1),
- c) doručování soudních písemností – soudní písemnosti se v insolvenčním řízení doručují především prostřednictvím systému insolvenčního rejstříku; současně zveřejnění soudních rozhodnutí na úřední desce insolvenčního soudu (§ 74 odst. 1) bylo zrušeno zákonem č. 294/2013 Sb. (účinnost od 1. 1. 2014), pouze v některých případech (tzv. zvláštní doručování) insolvenční soud využívá doručování užívané v jiných civilních řízeních (§ 75 a § 45 a násl. o. s. ř.). Pozice insolvenčního rejstříku jako prostředku pro doručování byla výrazně posílena novelou provedenou zák. č. 31/2019 Sb. s účinností od 1. 6. 2019, resp. od 1. 7. 2022 (tato pozdější účinnost se týká § 102 a § 139).

K písm. j)

Insolvenční řízení je svou povahou kolektivní řízení řešící v jednom procesu zájmy všech věřitelů jednoho dlužníka. **Ochrana společného zájmu věřitelů** je nadřazena individuálním zájmům jednotlivých věřitelů. To platí především pro věřitele, kteří jsou schůzí věřitelů zvoleni jako členové nebo náhradníci voleného věřitelského orgánu (§ 58 odst. 1).

K písm. k)

Specifický předmět činnosti některých druhů podnikatelských subjektů založený na **nakládání s peněžními prostředky a peněžními deriváty** vyžaduje také rozdílný přístup k řešení úpadekové situace těchto subjektů. Specifickou právní úpravu úpadku finančních institucí měla již předchozí právní úprava českého úpadekového práva (§ 66d až 66y zák. o konkursu a vyrovnání). Aktuální právní úprava pro tento druh institucí je také zvláštní (§ 367 až 388). Specifika řešení úpadekové situace finančních institucí lze shrnout takto:

- před zahájením insolvenčního řízení musí být dlužník zbaven licence ke své činnosti [§ 6 odst. 2 písm. a)],
- úpadek se řeší vždy konkursem,
- pohledávky věřitelů zjišťuje insolvenční správce podle účetnictví dlužníka,
- v insolvenčním řízení se vede zvláštní hypoteční podstata, která kryje hypoteční zástavní listy.

Judikatura:

■ Insolvenčním soudem ve smyslu § 2 písm. b) insolvenčního zákona je krajský soud, před nímž probíhá insolvenční řízení vedené na majetek konkrétního dlužníka. Přihláška pohledávky podaná u jiného krajského soudu je ve smyslu § 173 odst. 4 věty druhé insolvenčního zákona přihláškou podanou u jiného než insolvenčního soudu. Přihlásí-li věřitel pohledávku vůči dlužníku u jiného než insolvenčního soudu, je pohledávka přihlášena včas do insolvenčního řízení pouze tehdy, jestliže jiný než insolvenční soud odevzdá přihlášku nejpozději posledního dne lhůty určené k přihlášení pohledávek v rozhodnutí o úpadku orgánu, který má povinnost ji doručit insolvenčnímu soudu. (**NS 29 NSČR 3/2012**)

■ Podle ustanovení § 2 písmeno g) IZ pro účely tohoto zákona se rozumí zajištěným věřitelem, věřitelem, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním